

Vigastused ja esmane abi

Veeriku Kooli õde

Jaanika Saarepuu

Esmaabi prioriteedid

- Hinda olukorda kiiresti ja **rahulikult** (5% paanikas, 20% enesevalitsus kaob, 50% segaduses, **25%** selge peaga)
- Kutsu appi juuresolijaid
- Kaitse ennast ja kannatanuid Eestis HI-viirus diagnoositud 7085 inimesel, sealhulgas aids 265 inimesel.
- Hinda kõikide kannatanute seisundit
- Abista vastavalt oma võimalustele

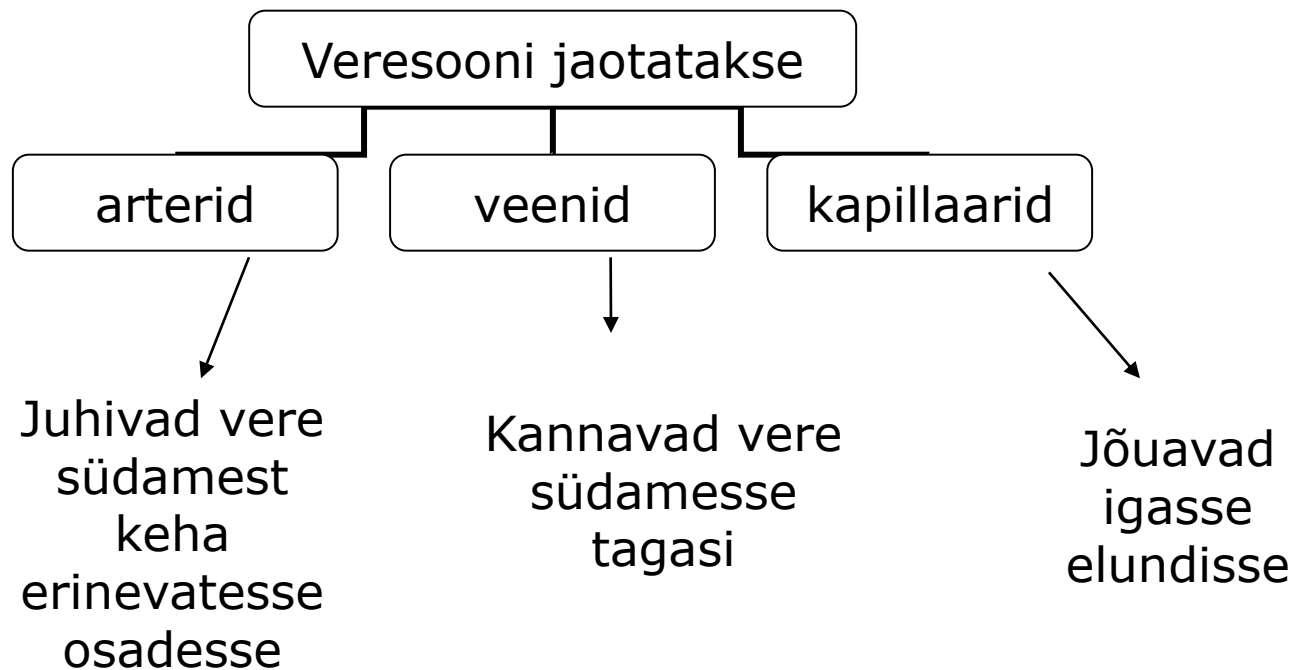
EA andja ohutus

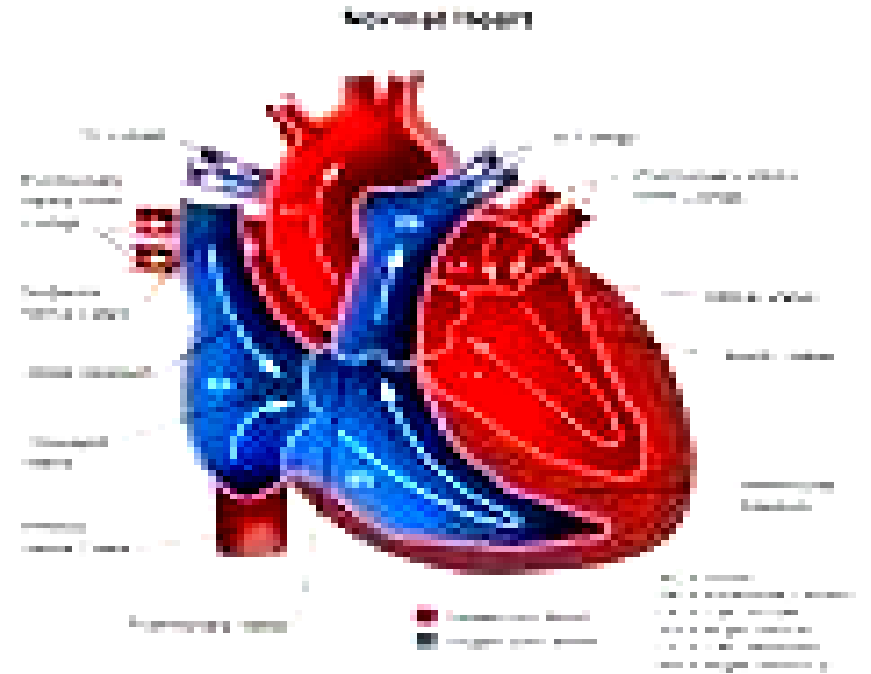
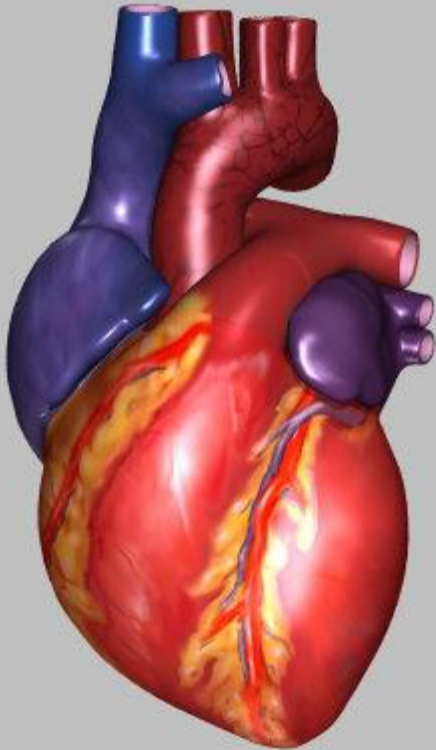
- Ohtlik vastane (joove, psüühiliselt ebastabiilne, koduloomad, ..)
- Füüsiline ohutegur (liiklus, vesi, tuli)
- Epidemioloogiline - silmaga nähtamatu

Kiirabi...

- jõuab linnas abivajajani keskmiselt 9-12 minutiga
- kulutab ühe kutse täitmiseks 43 minutit
- Viib haiglasse 36% abivajajatest
- 1,6 miljonit kõnet aastas, minutis 3,2 kõnet
- 4 häirekeskust (sealt ei tule teie juurde kedagi)

VERESOONTE ÜLESANDED

Verejooksud

- Väline ehk nähtav verejooks
- Seesmine verejooks- veri voolab kudedesse ja organitesse (luumurrud, avariid)
- Klassifikatsioon:

Kapillaarne

Venoosne

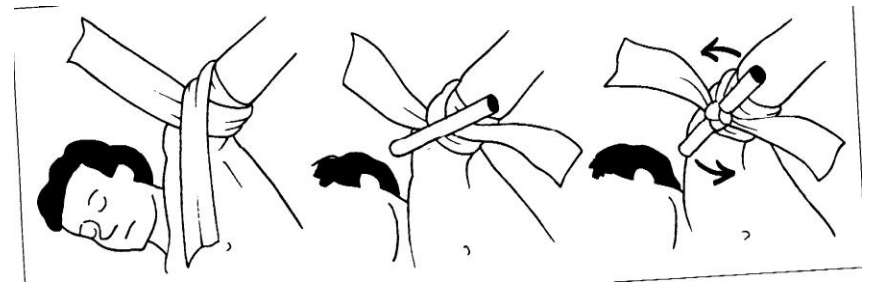
Arteriaalne

Ninaverejooks

- Laske istuda pea ettepoole kallutatult
- Hoi a nina kinnipigistatult umbes 10 minutit
- Külm otsmikule ja kukla taha!

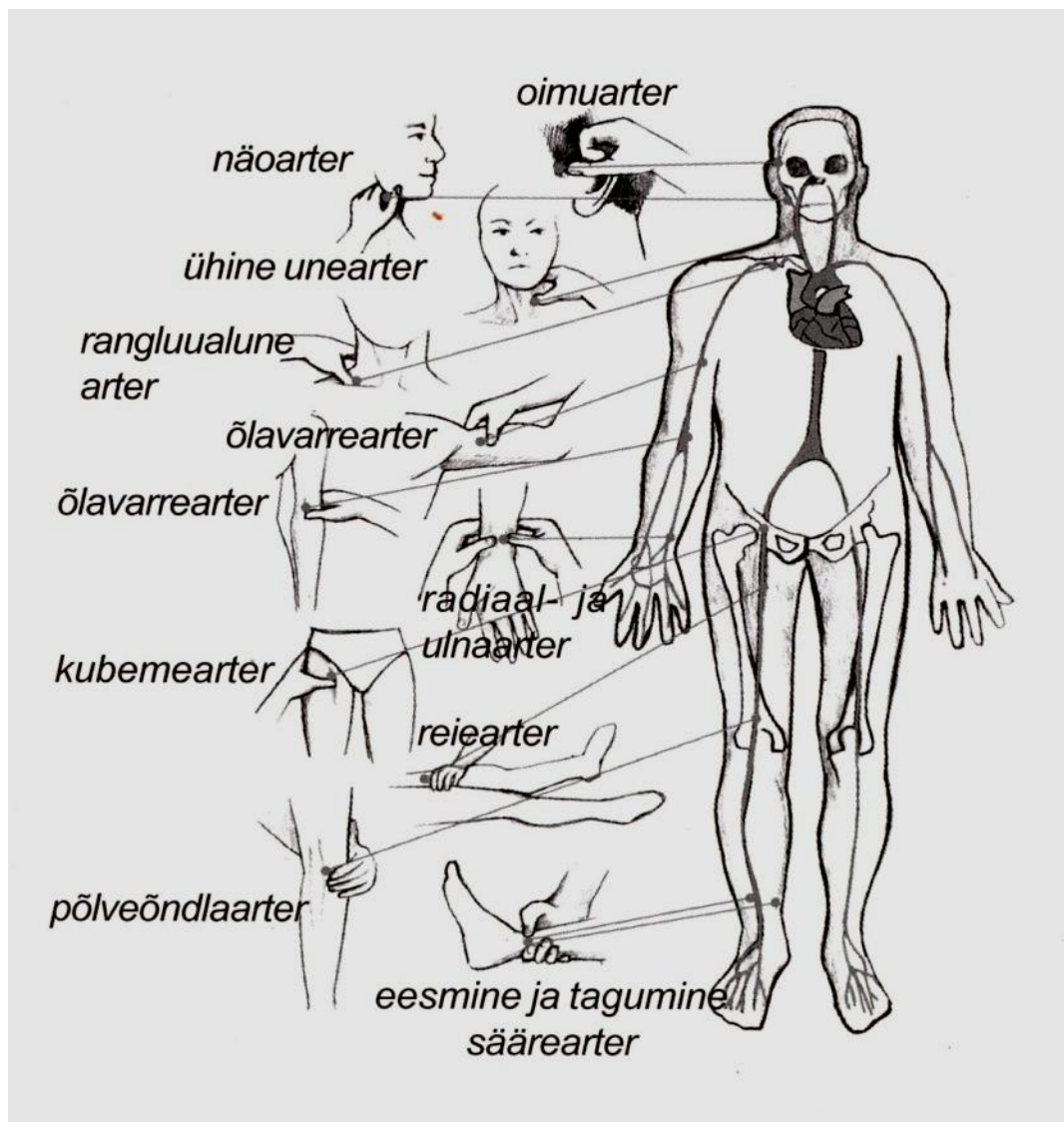
Esmaabi

- Avalda otsest survet haavale (kindad kätte)
- Vigastatud jäse tõsta üles (luumurru korral ettevaatust!!!!)
- Tee haavale suruv rõhkside. Celox
- Žgutti kasuta siis, kui muud võtted ei aita

Arteri surumiskohad

Haavatüübid tekkepõhjuse järgi

- Marrastushaav
- Torkehaav
- Rebimishaav
- Muljumishaav
- Laskehaav
- Puremishaav
- Õmblused eemaldatakse näol 4-5 p. mujal 7-8p.

● Marrastushaav

- Pindmine lõikehaav

• Lõikehaav

● Rebimishaav

Põrutushaav

• Hammustushaav

Arstiabi vajavad haavad

- Võõrkeha haavas
- Sügavad kere torkehaavad
- Hammustushaavad
- Põletikulised haavad (48 tunni jooksul jälgida)
- Õmblused näo piirkonnas 4-5 päeva, mujal 7-8 päeva

Esmaabi erijuhtudel

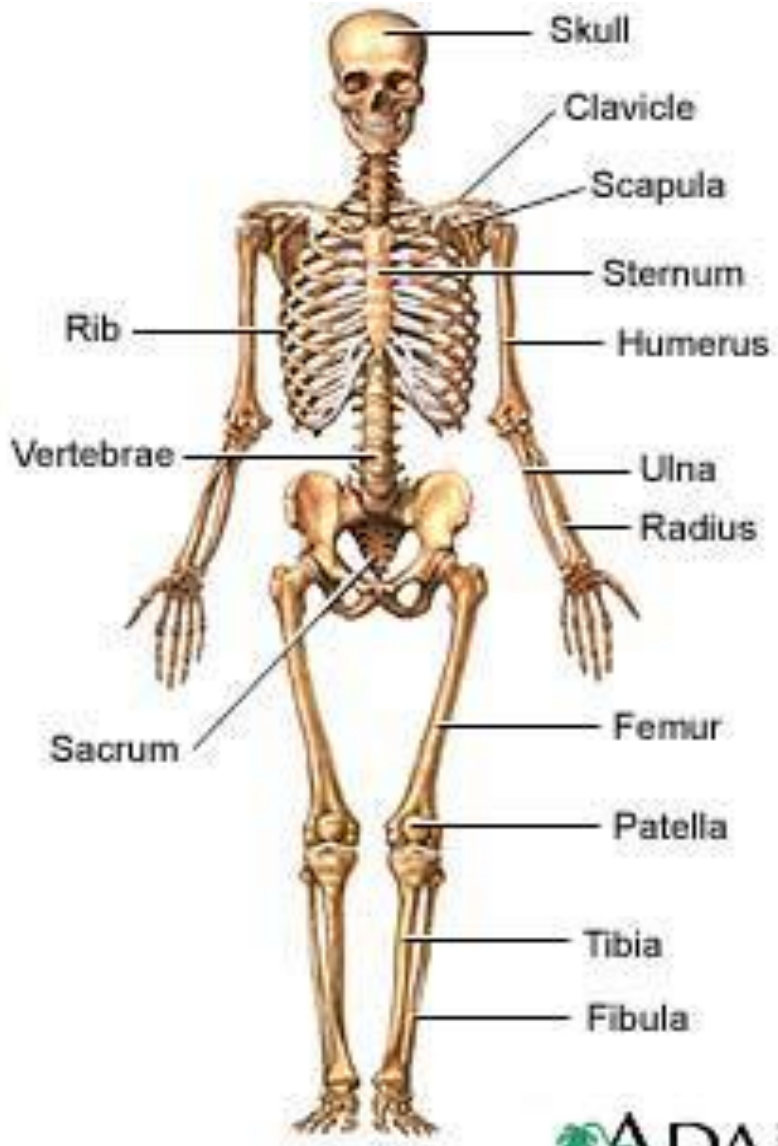
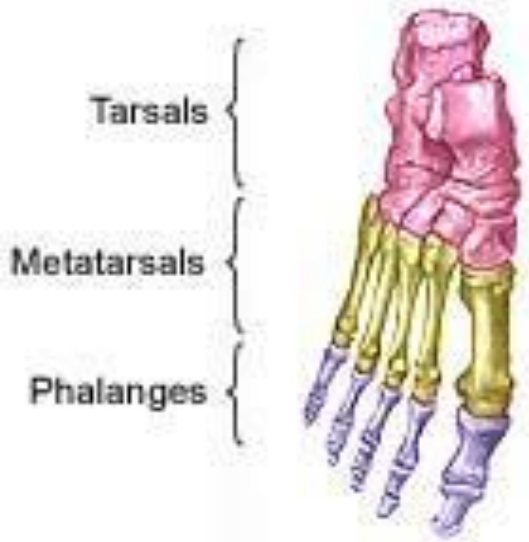
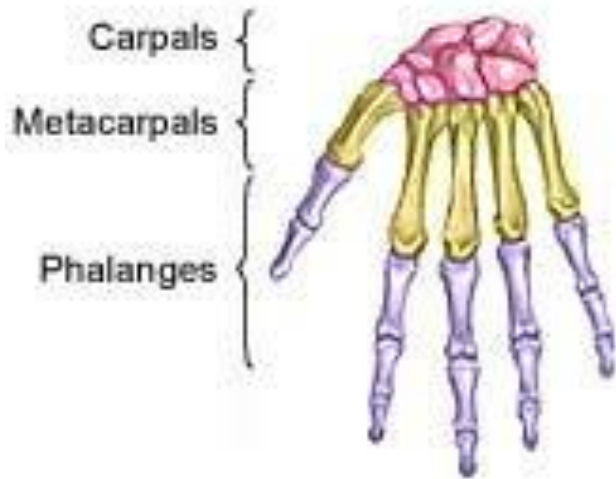
- Amputeerunud kehaosa aseta kilekotti ja siis teise kotti, kus on jää. Kiiresti haiglasse!
- Surve all olnud kehaosa vabasta ainult siis ise kui surve on kestnud alla 15 minuti!
- Purustuse ümbruses tekkinud kahjulikud mürgised ained võivad vereringesse pääseda ja neerupuudulikkust tekitada.

Läbistav rindkerehaav

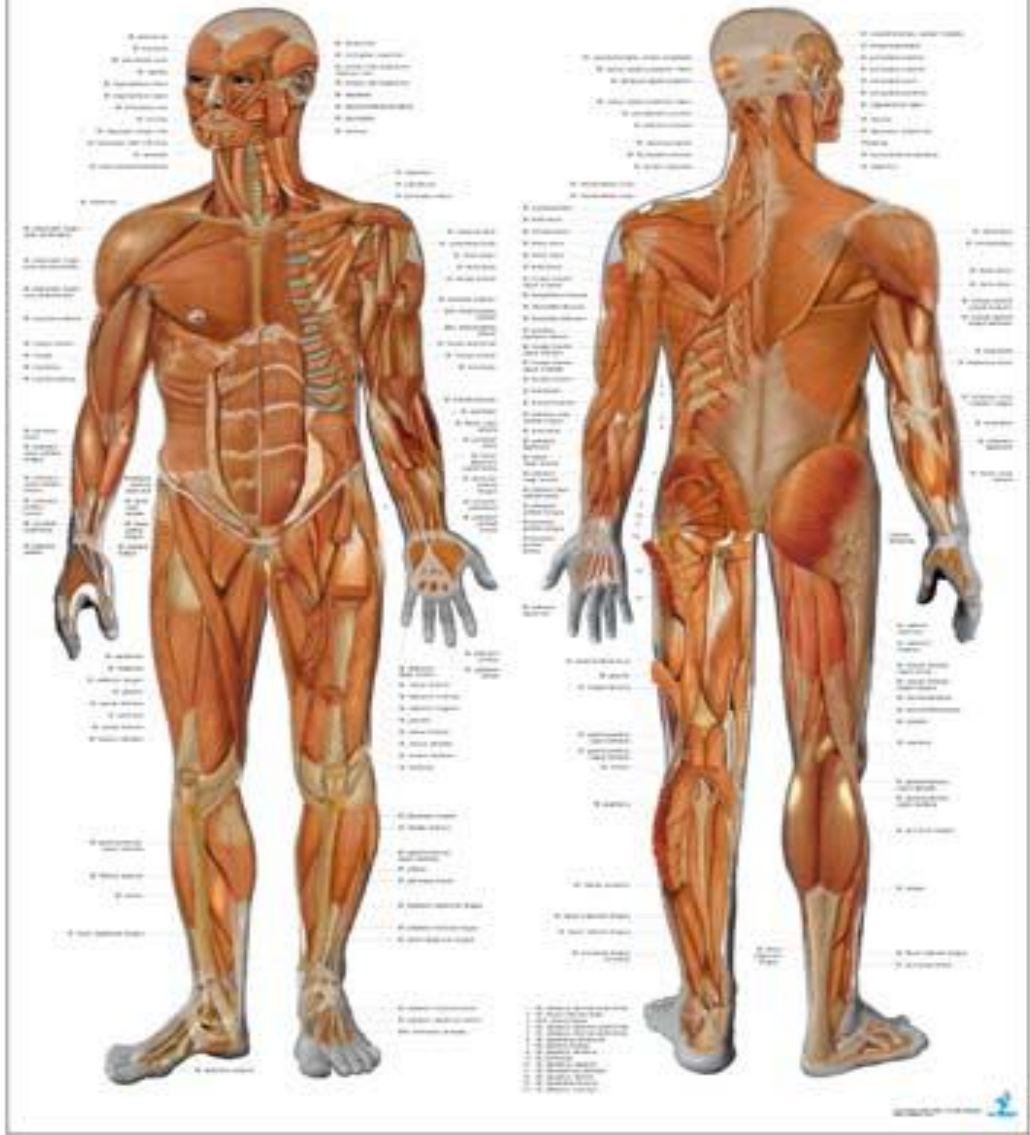
- Poolistuv asend, kannatanu sulgegu oma peopesaga haav
- Aseta steriilne haavapadi haavale, sellele kattekile, mis kinnita plaastriga kolmest küljest
- Kui kaotab teadvuse, siis asetatakse vigastatud küljele lamama

Kõhuhaav

- Pane lamama selili, painuta jalad põlveliigestest
- Side peale, kui kannatanu köhib või oksendab, suru haavasidemele, et kõhuorganid ei pressiks välja
- Jälgi hingamist, südametegevust!

Die menschliche Muskulatur

Liigesevigastused

- Nikastus
- Nihestus
- Rebend kõõlusel, lihasel
- **Esmaabi:**
 - Kõrgemale
 - Külma peale
 - Kinni siduda

Pehmete kudede vigastused

- Lihast ja luud ühendab kõõlus (põrutus, rebend)
- Esmane ravi:
 - Rest-rahu
 - Ice-külm
 - Compression-surve
 - Elevation-tõstmine

Luumurrud

- Stabiilsed ja ebastabiilsed
- Lahtised ja kinnised
- **Tunnused:**
 - Valu
 - Turse
 - Liikuvus piiratud
 - Jäseme väärasend

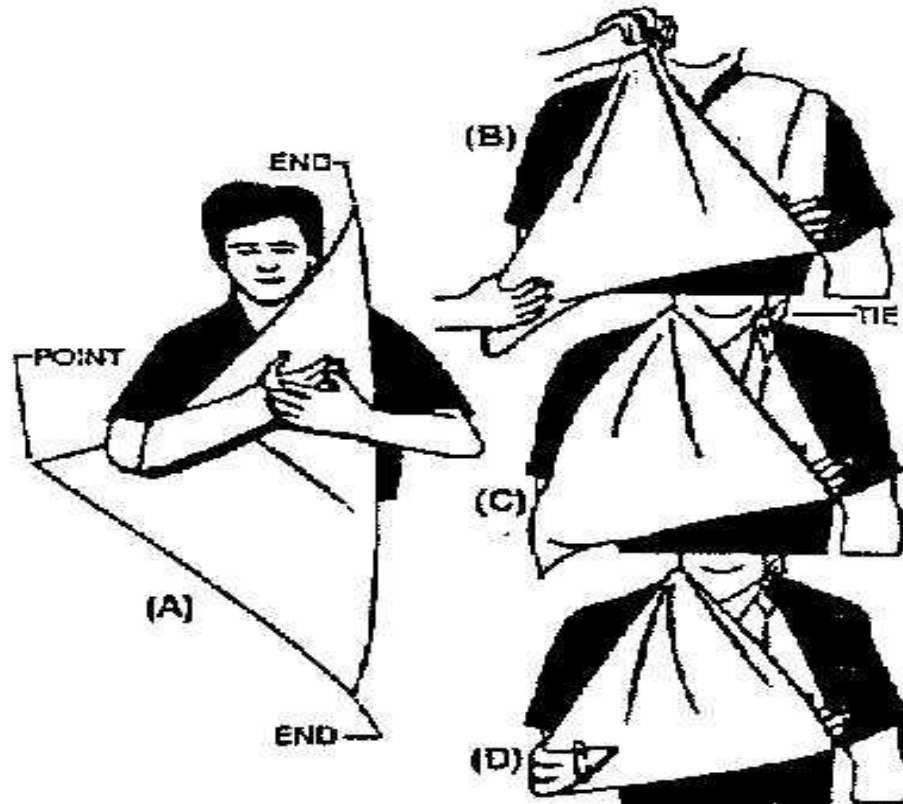
Luumurdudega kaasnevad ohud

- Verejooks- šokk
- Närvivigastus- halvatus
- Arterivigastus- koekärbus
- Lastel- luukasvuvööndivigastus-luukasvuhäired
- Lahtistel murdudel kaasneb põletikuoht

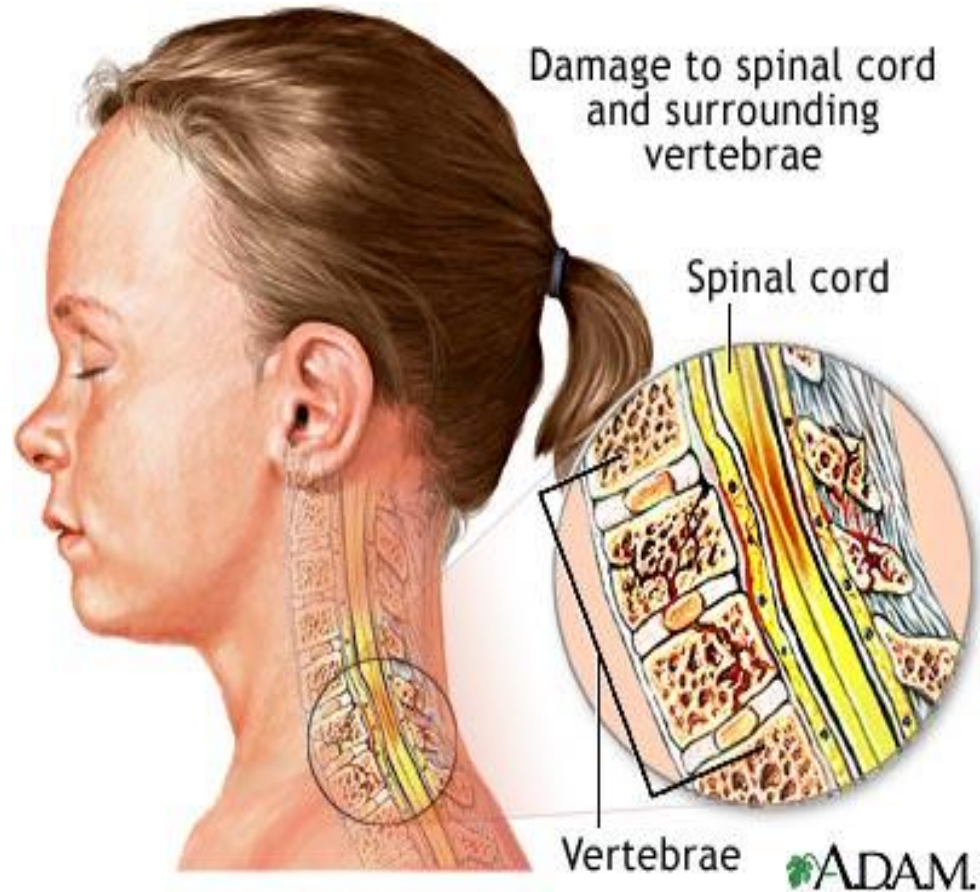
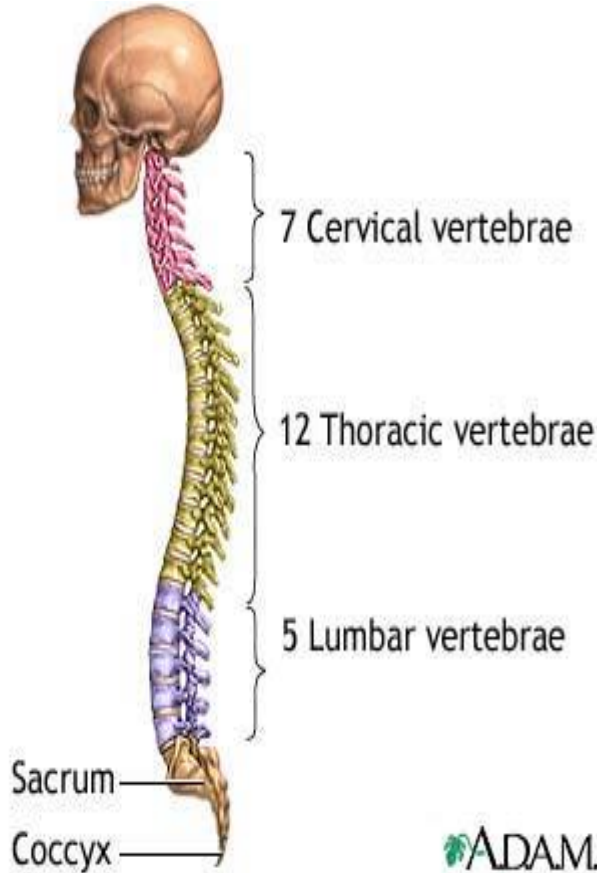
Kolmnurkrätiku kasutamine

- Õlavarre vigastusel
- Küünarvarre ja randme vigastustel
- Labakäe ja sõrmede vigastustel
- Ranglumurrul

Kolmnurkrätiku kasutamine

Lüisambavigastus

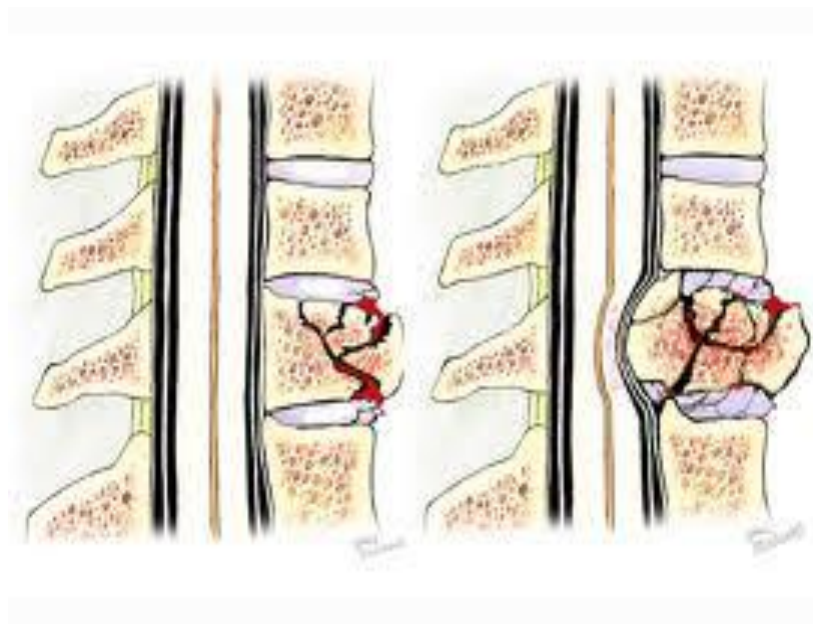

Põhjused

- Kukkumine kõrgusest
- Sukeldumisel löök vastu veekogu põhja
- Kukkumine hobuselt või mootorrattalt
- Liiklusavariidel järsust pidurdusest
- Raske eseme kukkumine seljale

Lülisambavigastus

- Tunnused seljaaju kahjustuse korral:
 - Suutmatus jäsemeid kontrollida
 - Tundlikkuse kadumine või tundeäired
 - Kaob kontroll kusepõie või pärasoole tühjenemise üle
 - Raskendatud hingamine

Kui kannatanu on teadvusel:

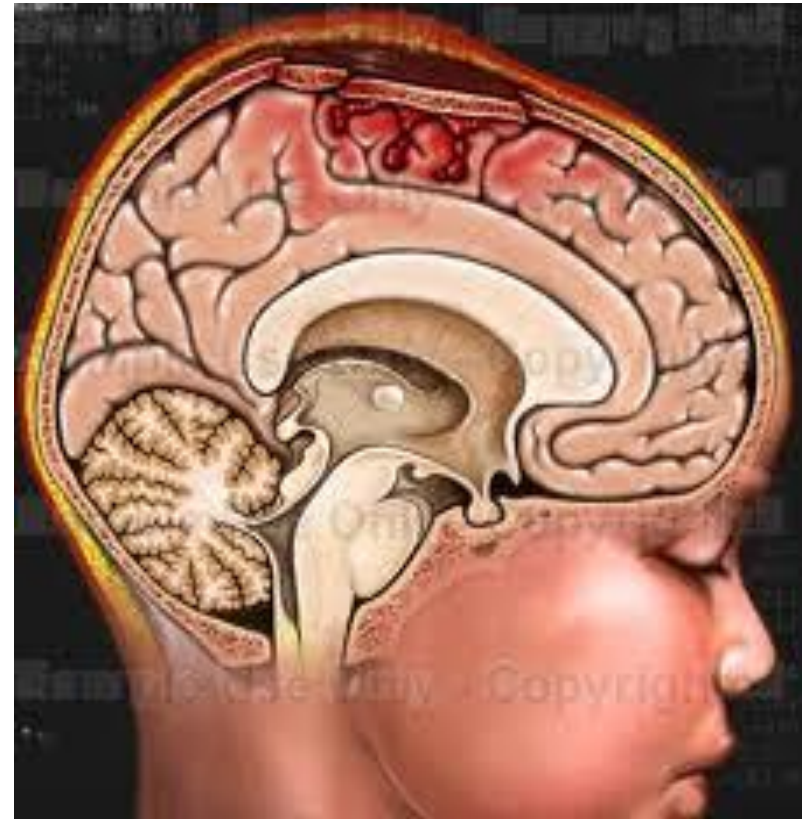
- Ära liiguta
- Toeta kaelapiirkonda
- Kaelalahast saab asetada vaid kahekesi abistades

Kui kannatanu on teadvuseta:

- Ava vajadusel kannatanu hingamisteed alalõua tõstmise teel
- Kui vaja pöörata, kasuta nn “palgiveeretamise” meetodit

Peatrauma

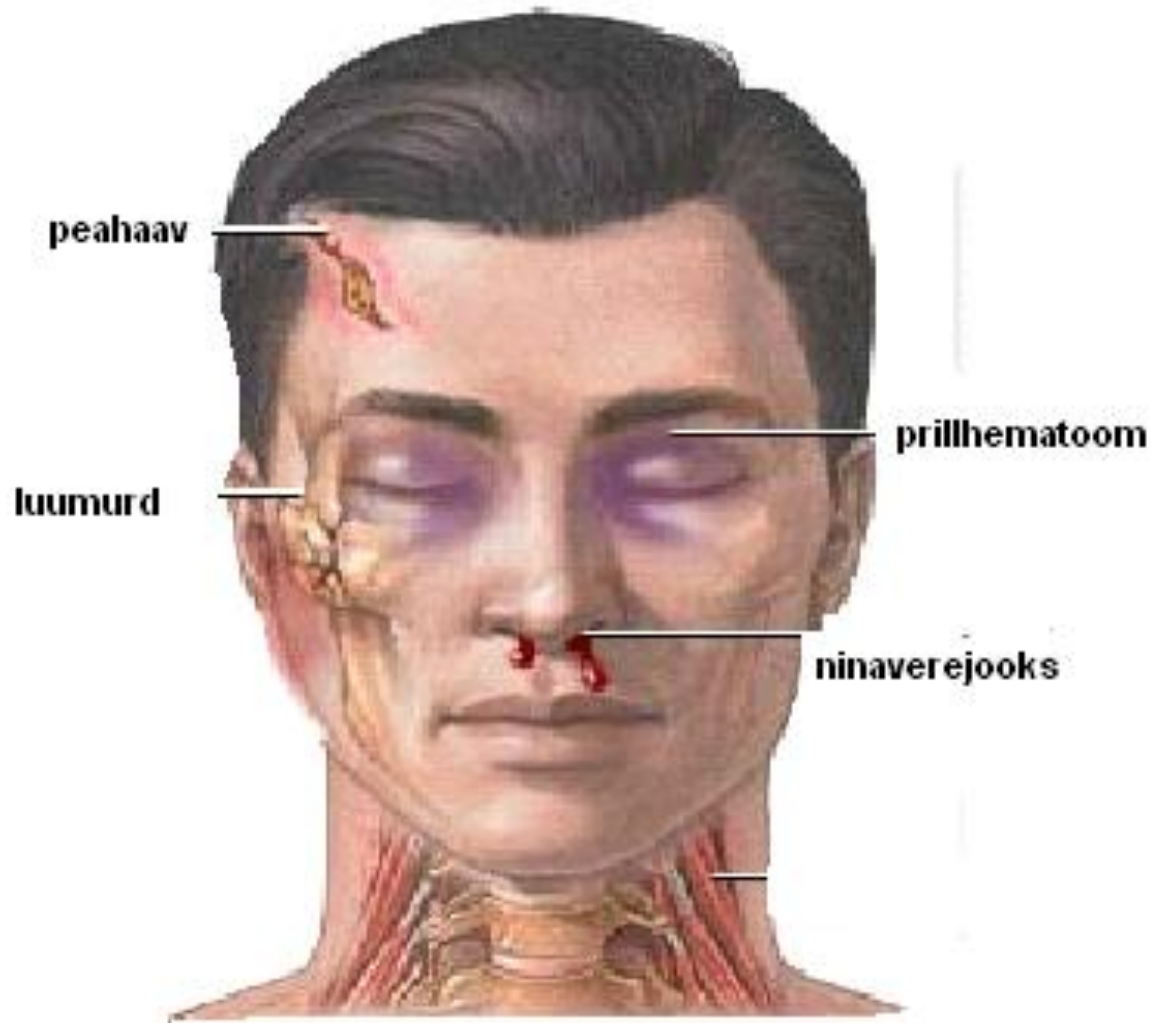
- 150-295 juhtu 100000 inimese kohta (lastel traumadest surma põhjus I kohal 384:100000kohta Eestis)
- 85% juhtudest kerge ajutrauma

Ajutrauma

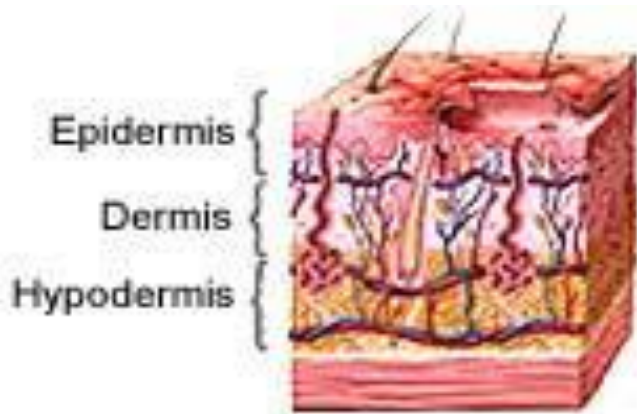
- Ajuvapustus
- Ajupõrutus
- Ajukompressioon (verevalum)
- Koljuluudemurd

Ajutrauma sümptomid

Põletuse põhjused

- Kuiv põletus-leek, tuline ese, kuuma vedeliku või auruga tekkinud(90%)- termiline
- Elektripõletus
- Keemiline põletus, ka vingu või söövitava gaasis sisehingamine
- Kiirituspõletus-päike, solaarium, radioaktiivsed kiired (röntgen)

First degree
burn

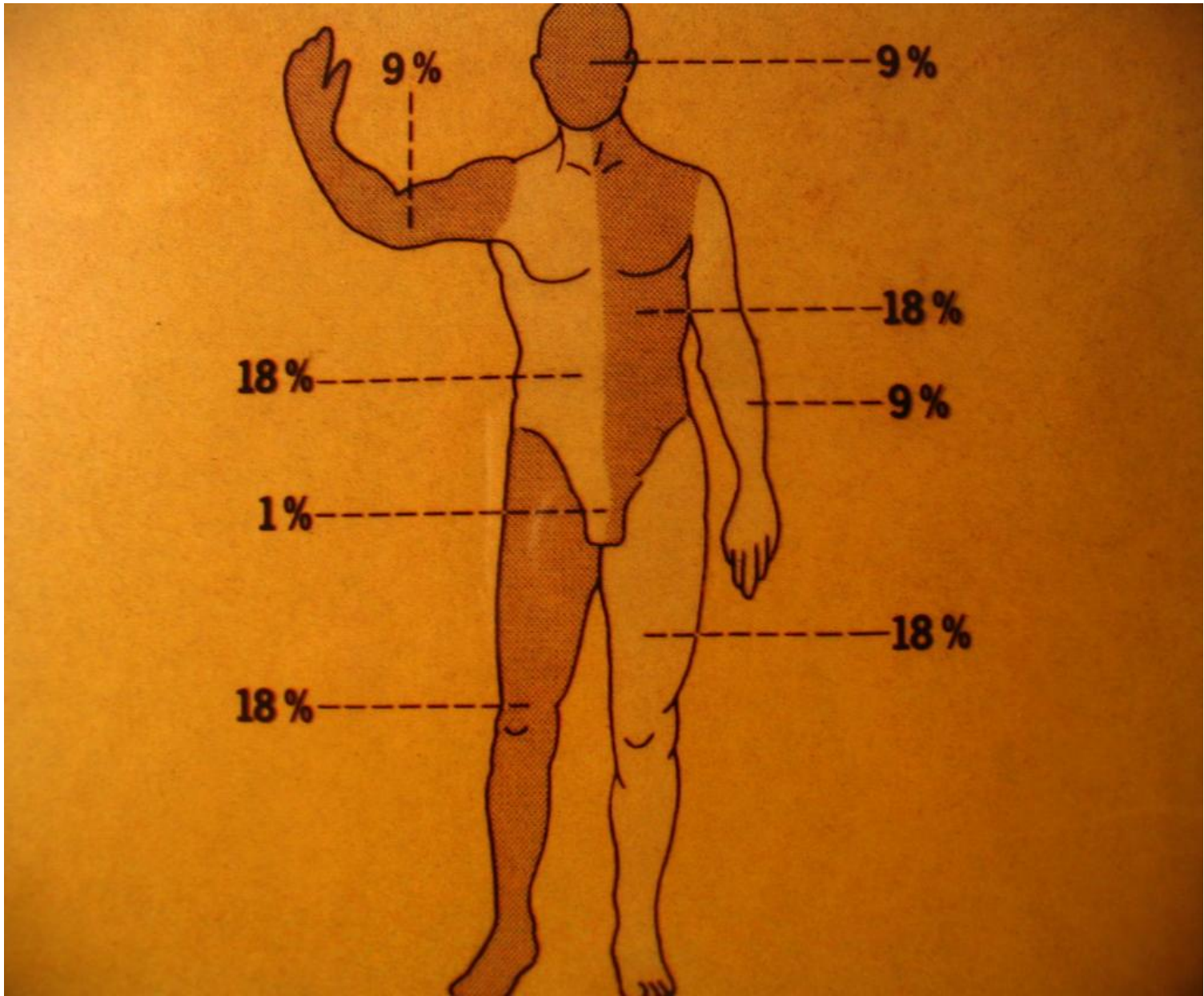

Second degree
burn

Third degree
burn

Esmaabi põletustel

- Peata põlemine ja leevenda valu
- Jahuta voolava veega vähemalt 10 minutit
- Jäse tõsta üles
- Kata võimalusel steriilselt
- Ära ava ville, ega kasuta jääd, kreeme ega plaastrit

Meditisiinilist abi vajavad põletused

- Šoki oht kui 15% pinnast põlenud, lastel ja vanuritel üle 5%
- Kõik III astme põletused
- Käelabast suuremad II astme põletused
- Elektripõletused
- Näo ja käte sügavad põletused
- Hingamisteede põletused
- Silma kemikaalikaljustus